

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ БАЊА ЛУКА
FACULTY OF PHILOSOPHY BANJA LUKA
Булевар војводе Петра Бојовића бр. 1а, Бања Лука
телефон: 051/322-780, 322-790, 323-080, 323-530
e-mail: fil.fakultet@blic.net

Број: 07/3.830-2/14

Дана: 28.04.2014. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број 73/10, 104/11, 84/12 и 108/13) Наставно-научно вијеће Факултета, на сједници одржаној 28.04.2014. године донијело је сљедећу

О Д Л У К У

о усвајању Извјештаја комисије за оцјену докторске дисертације

1.

Усваја се Извјештај комисије за оцјену докторске дисертације кандидаткиње мр Амре Имширагић, под насловом «ВРШЊАЧКО НАСИЉЕ И ЊЕГОВЕ ПОСЉЕДИЦЕ ПО ДЈЕЦУ СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА».

2.

Ментор код израде докторске дисертације био је др Ненад Сузић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци.

3.

Саставни дио ове Одлуке је извјештај Комисије за оцјену докторске дисертације.

4.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Именованом
2. Сенату
3. Рачуноводству
4. У досије

Д Е Ж А Н
Проф. др Драго Бранковић

UNIVERZITET U BANJOJ LUCI
FAKULTET: Filozofski

IZVJEŠTAJ

o ocjeni urađene doktorske teze

kandidatkinje mr Amre Imširagić

"Vršnjačko nasilje i njegove posljedice po djecu sa posebnim potrebama"

PODACI O KOMISIJI

Na osnovu člana 71. Zakona o visokom obrazovanju („Službeni glasnik Republike Srpske, br. 73/10, 104/11 i 84/12) Nastavno-naučno vijeće Filozofskog fakulteta na sjednici održanoj 08.04.2014. godine donijelo je Rješenje br. 07/3.680-8/14 kojim se imenuje Komisija za ocjenu doktorske disertacije "Vršnjačko nasilje i njegove posljedice po djecu sa posebnim potrebama" kandidatkinje mr Amre Imširagić u sljedećem sastavu:

8. Prof. dr Nenad Suzić, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Banjoj Luci, biran u uže naučne oblasti Opšta pedagogija, Metogika VOR-a i Sociologija obrazovanja, član – mentor,
9. Prof. dr Drago Branković, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Banjoj Luci, biran u užu naučnu oblast Opšta pedagogija, član,
10. Prof. dr Husnija Hasanbegović, redovni profesor Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Tuzli, biran u predmetu Metodologija, član.

Datum i organ koji je imenovao komisiju. Sastav komisije sa naznakom imena i prezimena svakog člana, zvanje, naziv uže naučne oblasti za koju je izabran u zvanje i naziv univerziteta i fakulteta u kojoj je član komisije zaposlen.

1. UVODNI DIO OCJENE DOKTORSKE TEZE

Rad je pisan na 129 stranica osnovnog teksta, a ima još 12 stranica u prilogima, sve u svemu 141 stranica teksta pisanog u Times New Roman fontu veličine 12 na A4 formatu. Rad ima 26 tabela i 9 grafikona. Korišteno je 156 izvora, a poglavlja su sljedeća:

TEORIJSKO RAZMATRANJE PROBLEMA

- Pojmovno određenje vršnjačkog nasilja
- Pojmovno određenje agresivnosti
- Teorijski modeli objašnjenja agresivnosti
- Ekološki (sistemski) pristup
- Teorija agresivnog ponašanja kao socijalnog učenja
- Teorija socijalne obrade informacija
- Frustraciona teorija agresivnosti
- Instiktivističke teorije agresivnosti

OBLICI VRŠNJAČKOG NASILJA

UČESNICI U VRŠNJAČKOM NASILJU

- Nasilnici
- Žrtve nasilja
- Posmatrači
- Faktori rizika za pojavu vršnjačkog nasilja
- Uticaj porodičnih i genetskih faktora na pojavu vršnjačkog nasilja
- Poremećaji socijalne kognicije
- Socijalno-ekonomski status
- Socijalno okruženje
- Uticaj medija
- Vaspitni stavovi kao faktor rizika

UČESTALOST NASILJA

- Djeca sa posebnim potrebama – žrtve vršnjačkog nasilja
- Djeca ometena u intelektualnom razvoju
- Djeca sa poremećajima motorike
- Djeca oštećenog sluha
- Djeca oštećenog vida
- Djeca sa govorno-jezičkim poremećajima
- Posljedice vršnjačkog nasilja

PREVENCIJA VRŠNJAČKOG NASILJA

- Partnerstvo porodice i škole u prevenciji vršnjačkog nasilja
- Uloga škole u prevenciji vršnjačkog nasilja
- Rješavanje konflikata putem pedagoške komunikacije
- Mjerenje vršnjačkog nasilja

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

- Problem i predmet istraživanja
- Praktični značaj rada
- Cilj i zadaci istraživanja
- Značaj istraživanja
- Hipoteze istraživanja

Metode istraživanja
Tehnike istraživanja
Instrumenti istraživanja
Uzorak istraživanja

Statističke metode obrade podataka

REZULTATI ISTRAŽIVANJA I NJIHOVA INTERPRETACIJA

Deskripcija uzorka ispitanika uključenih u istraživačku studiju

Učestalost pojavnih oblika doživljenog nasilja među djecom s posebnim potrebama u odnosu na vrstu ometenosti

Testiranje pretpostavke o statistički značajnim razlikama u ispoljavanju vršnjačkog nasilja između muškog i ženskog pola djeteta

Testiranje pretpostavke da se učenici sa posebnim potrebama više pojavljuju u ulozi žrtve nego nasilnika u odnosu na pol djeteta i vrstu ometenosti

Zavisnost konstrukta „žrtva“ i konstrukta „nasilnik“ o vrsti ometenosti djece sa posebnim potrebama

Testiranje pretpostavke da je izloženost vršnjačkom nasilju djece s posebnim potrebama u korelaciji sa školskim postignućem

Traganje za korelacijom između školskog uspjeha i doživljenog te počinjenog nasilja u odnosu na različitu vrstu ometenosti kod djece sa posebnim potrebama

Predviđanje nivoa nasilničkog ponašanja na osnovu predikcije tipa ometenosti, školskog uspjeha i spola djeteta sa posebnim potrebama

PREVENCIJA VRŠNJAČKOG NASILJA

DISKUSIJA

ZAKLJUČCI

PRILOZI

a) Istaći osnovne podatke o doktorskoj tezi: obim, broj tabela, slike, broj citirane literature i navesti poglavlja.

2. UVOD I PREGLED LITERATURE

Cilj ovog istraživanja je ispitati vršnjačko nasilje, posljedice koje ova negativna pojava ostavlja na cjelokupni razvoj djece s posebnim potrebama. Naime, djeca s posebnim potrebama su često meta vršnjačkog nasilja, a nemamo istraživanja koja ukazuju na negativne posljedice tog nasilja po njihov razvoj.

Druga istraživanja pokazuju da nasilje prema djeci sa posebnim potrebama nije lako niti jednostavno mjeriti. Bjorkvist, Lagerspec i Osterman (Björkqvist, Lagerspetz and Osterman, 1992) ispitivali su vršnjačko nasilje i upotrijebili skalu *Vršnjački rejtinzi – više opisa: Skalu direktne i indirektno agresije (DIAS)* u seriji istraživanja sa učenicima starijim od 9 godina. Registrovali su niz indikatora vršnjačkog nasilja kao i niz formi ovog nasilja. U novije vrijeme popularan je metod utvrđivanja socijalne mreže nasilja (Veenstra, Lindenberg, Oldehinkel, Winter, Verhulst, & Ormel, 2005). U ovom metodu ispitivanja nasilja, učenici odgovaraju na konkretna pitanja ko njih lično maltretira i koga oni maltretiraju. Vršnjačko nasilje se može redukovati, određenim programom smanjivati. Jedan program je tretirao pitanje kako pomoći roditeljima da zajedno sa djecom planiraju šta uraditi kada ih neko zadirkuje, tjelesno kažnjava, socijalno isključuje (Field, 2004, str. 45). Pokazalo se da škola može znatno pomoću u redukciji i sprečavanju vršnjačkog nasilja. Postoji niz drugih istraživanja posvećenih vršnjačkom nasilju prema djeci sa posebnim potrebama. U ovom radu mr

Amra Imširagić je dala prikaz niza tih istraživanja i ukazala na tangentnost njihovih nalaza.

Naučni doprinos teze pod naslovom "Vršnjačko nasilje i njegove posljedice po djecu sa posebnim potrebama" kandidatkinje mr Amre Imširagić je u tome što je otkriveno da oko 1/5 djece pripada kategoriji nasilnika, a 1/10 djece pripada kategoriji žrtva. Drugi nalaz ovog istraživanja je da su djeca sa poremećajima u tjelesnom razvoju i lako uočljivim deficitom, koji utiče na njihov izgled i kretanje, manje integrisana u vršnjačku grupu, te zbog ovih karakteristika više izložena nasilju vršnjaka. Treći nalaz ovog istraživanja da su muška djeca sa nižim školskim uspjehom češće nasilnici od druge djece. Oni, dakle, treba da budu u fokusu nastavnika i roditelja koji žele prevenirati vršnjačko nasilje. Četvrti nalaz je da postoji razlika među djecom različitih ometenosti u razvoju s obzirom na izloženost nasilju. Pored navedenih, postoji i niz drugih nalaza ovog istraživanja značajnih za pedagošku nauku i praksu. Te nalaze ovdje nije potrebno posebno isticati jer smo naglasili četiri najznačajnija naučna doprinosa ovog istraživanja.

Prorađena literatura dala je kandidatkinji uvid u najnovija i najznačajnija saznanja u oblasti vršnjačkog nasilja i izloženosti djece sa posebnim potrebama ovom nasilju..

- x) Ukratko istaći razlog zbog kojih su istraživanja preduzeta i cilj istraživanja;
- u) Na osnovu pregleda literature sažeto prikazati rezultate prethodnih istraživanja u vezi problema koji je istraživan;
- č) Navesti doprinos teze u rješavanju izučavane problematike;
- u) U pregledu literature treba voditi računa da obuhvata najnovija i najznačajnija saznanja iz te oblasti kod nas i u svijetu.

3. MATERIJAL I METOD RADA

Materijal upotrijebljen u ovom istraživanju činio je instrumentarij od četiri instrumenta koje su popunjavali učenici (123) i njihovi roditelji (123), svega 246 ispitanika. Radi se o instrumentima kojima se od roditelja i njihove djece prikupljaju informacije o izloženosti vršnjačkom nasilju. Svi podaci su uneseni u statistički program SPSS 13 Statistica for Windows i metodološki adekvatno obrađeni.

U okviru naslova *Metodologija istraživanja* Amra Imširagić slijedi tradicionalne metodološke zahtjeve i donosi: uzorak, istraživačke metode i tehnike, mjerne instrumente, obradu podataka i postupak u istraživanju. Konkretno, u centrima za vaspitanje i obrazovanje djece sa posebnim potrebama na području Tuzle, Sarajeva, Banjaluke i Mostara istraživala je kako vršnjačko nasilje djeluje na djecu sa posebnim potrebama.

Kao *izvorni doprinos nauci* izvedeno je niz konkretnih i nivih spoznaja: forme nasilja, intenzitet, uticaj nasilja na djecu sa posebnim potrebama, kako je nasilje započelo, šta doživljavaju djeca sa posebnim potrebama pri nasilju i slično.

Plan istraživanja nije mijenjan. Istraživanje je realizovano prema nacrtu koji je kandidatkinja dogovorila sa mentorom i koji je Komisija odobrila.

Ispitivani parametri daju dovoljno elemenata za naučne generalizacije, od kojih ovdje izdvajamo:

- a) Na osnovu Olveusovog instrumenta BWQ nađeno je da su muškarci češće nasilnici nego djevojčice;
- b) Što je niži školski uspjeh, to su učenici češće žrtve nasilja;

- c) Roditelji procjenjuju da su psihološki simptomi najizraženiji kod djece žrtava;
- d) Više je žrtava nego nasilnika, a to se posebno odražava kod djevojčica;
- e) Djeca sa tjelesnom invalidnošću najviše su žrtve, odnosno najčešće izložena nasilju;
- f) Djeca koja imaju problema u mentalnom razvoju najčešće su nasilnici;
- g) Što je viši školski uspjeh, to su zastupljenije porodične informacije o nasilničkom ponašanju djeteta;
- h) Mentalna retardacija se izdvojila kao prvi prediktor nasilničkog ponašanja.

Parametri koje je mr Amra Imširagić ukrstila daju dovoljno argumenata za naučno suđenje o opserviranom fenomenu.

Statistička obrada podataka je izvršena uz pomoć SPSS Statistitca for Windows, metodološki je korektna, a obnovljivost ovog istraživanja obezbijedena je u potpunosti jer su opisane tehnike i procedure izračunavanja odnosa među varijablama, a instrumenti priloženi na kraju.

Dobiveni rezultati su jasno prikazani, prodiskutovani i nedvosmisleno izloženi sudu svakog ko se zanima za ovu problematiku.

- жж) objasniti materijal koji je obrađivan, kriterijume koji su uzeti u obzir za izbor materijala;
- зз) dati kratak uvid u primjenjeni metod rada pri čemu je važno ocjeniti sljedeće:
- ии) da li su primjenjene metode adekvatne, dovoljno tačne i savremene, imajući u vidu dostignuća na tom polju u svjetskim nivoima;
- кк) da li je došlo do promjene u odnosu na plan istraživanja koji je dat prilikom prijave doktorske teze, ako jeste zašto;
- лл) da li ispitivani parametri daju dovoljno elemenata ili je trebalo ispitivati još neke, za pouzdano istraživanje;
- мм) da li je statistička obrada podataka adekvatna;
- нн) da li su dobiveni rezultati jasno prikazani;

4. REZULTATI I NAUČNI DOPRINOS ISTRAŽIVANJA

Nalazi istraživanja

Nekoliko ključnih nalaza istraživanja ovdje posebno izdvajamo:

- Identifikovani su neki od značajnih uzroka vršnjačkog nasilja čije su žrtve djeca sa posebnim potrebama;
- Postoje razne forme vršnjačkog nasilja kome su izložena djeca sa posebnim potrebama i identifikovane su najfrekventnije od tih formi;
- Djeca sa posebnim potrebama na specifičan način doživljavaju vršnjačko nasilje kome su izložena a identifikovanje načina na koji oni doživljavaju to nasilje korisna je spoznaja za pedagošku teoriju i praksu;

Na osnovu spoznaja o uzrocima, formama, intenzitetu i načinu na koji djeca sa posebnim potrebama doživljavaju nasilje, moguće je razviti ili planirati niz konkretnih pedagoških akcija koje će pomoći djeci da prevaziđu problem nasilja prema vršnjacima sa posebnim potrebama. Ovo istraživanje ne daje odgovore na to kako planirati aktivnosti i kako redukovati vršnjačko nasilje, ali daje niz spoznaja koje mogu doprinijeti kvalitetnom koncipiranju programa redukcije vršnjačkog nasilja prema djeci sa posebnim potrebama.

- p) Ukratko navesti rezultate do kojih je kandidat došao;
- c) Ocijeniti da li su dobiveni rezultati pravilno, logično i jasno tumačeni, upoređujući sa rezultatima drugih autora i da li je kandidat pri tome ispoljavao dovoljno kritičnosti;

т) Posebno je važno istaći do kojih novih saznanja se došlo u istraživanju, koji je njihov teorijski i praktični doprinos, kao i koji novi istraživački zadaci se na osnovu njih mogu utvrditi ili nazirati.

5. ZAKLJUČAK I PRIJEDLOG

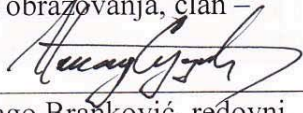
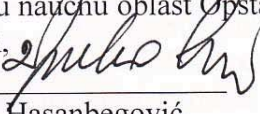
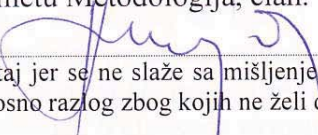
Komisija predlaže da se mr Amri Imširagić odobri odbrana doktorske teze na temu "Vršnjačko nasilje i njegove posljedice po djecu sa posebnim potrebama" jer je rad akademski adekvatno elaborisan, metodološki pravilno strukturisan, a ukrštanje varijabli uz korištenje SPSS 13 programa dalo je odgovore na istraživačka pitanja.

Osim toga, komisija predlaže da isti sastav ostane i za odbranu teze, odnosno da se ista komisija imenuje za odbranu teze.

п) Navesti najznačajnije činjenice što tezi daje naučnu vrijednost, ako iste postoje dati pozitivnu vrijednost samoj tezi;

м) Ako je prijedlog negativan, treba dati opširnije obrazloženje i dokumentovano ukazati na učinjene propuste, odnosno nedostatke napisane doktorske teze.

POTPIS ČLANOVA KOMISIJE

1. Prof. dr Nenad Suzić, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Banjoj Luci, biran u uže naučne oblasti Opšta pedagogija, Metodika VOR-a i Sociologija obrazovanja, član – mentor,
2. Prof. dr Drago Branković, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Banjoj Luci, biran u užu naučnu oblast Opšta pedagogija, član,
3. Prof. dr Husnija Hasanbegović, redovni profesor Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Tuzli, biran u predmetu Metodologija, član.

IZDVOJENO MIŠLJENJE: Član komisije koji ne želi da potpiše izvještaj jer se ne slaže sa mišljenjem većine članova komisije, dužan je da unese u izvještaj obrazloženje, odnosno razlog zbog kojih ne želi da potpiše izvještaj.